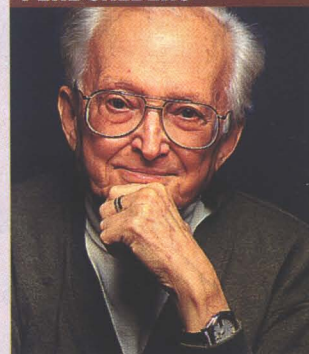

Adéu a les armes?

PERE CALDERS

Constatem ara, amb un estupor total, que mentre somiàvem en revolucions polítiques, socials i culturals, plenes de nobles ambicions, feia via una altra revolució que ens transformava el món a la callada, i no ens n'adonàvem prou. Allò que fa escassament un segle era gairebé només un gènere literari que servia per distreure'ns, la ciència-ficció, s'ha convertit en un desbocament que no té res de fictici. No crec que hi hagi cap partit ni cap sindicat que tingui la força convulsiva de la informàtica. Aquella faula de l'home destruït per la seva obra, que ens semblava una paràbola, contenia ja una lliçó moral que ens colpeja amb força. Anem creant amb frenesí unes màquines que ens deixen sense feina. Desapareixen oficis i professions, estaments sencers es veuen desplaçats de posicions que semblaven molt sòlides i tot plegat ens deixa perplexos, ja que d'una banda celebrem cada conquesta de la tècnica amb una joia quasi infantil, com si reclaméssim la part de mèrit que ens hi correspon i en presumíssim. Però de l'altra comprovem que l'avenç no ens ha fet més feliços, sinó més aviat al contrari, cada bugada ens costa la pèrdua del famós llençol.

El mal és que l'home reacciona amb lentitud davant els problemes que ell mateix es crea, i s'inventa fantasmes i enemics. Si es mira bé, comptar amb enemics conforta, permet de tenir més o menys a mà algú per a carregar-li el mort de les nostres fallides. I els fantasmes ens són útils en casos extremats, quan no hi ha ningú a la vista per acusar-lo. Com per exemple quan ens cau al cap i ens fereix una pedra que nosaltres mateixos hem tirat enlaire.

En el curs de la meua vida —que, mal m'està dir-ho, ja comença a ser llarga—, he vist desaparèixer especialistes molt considerats. En el ram de les arts gràfiques, en el qual m'he procurat la subsistència, el trasbals ha estat enorme. He assistit a l'extinció de caixistes, linotipistes, formadors i maquinistes del metall, retocadors de tricromies i quadricromies, d'hàbils marcadors a mà de full per full i tota una colla d'artesans que eren producte de llargs aprenentatges. Jo hi he pres part en qualitat de dibuixant i tenia un cert crèdit com a retolista. Feia unes lletres ben perfilades, degudament repartides, m'hi mirava molt i sovint me les celebraven. Però tot això, tal com he dit, es va anar esfumant: els caixistes foren eliminats pels linotipistes, aquests darrers pels teclistes de fotocomposició, que, al seu rigorós torn, es veuen substituïts per mecanògrafes. La impremta del metall, que requeria cisalles

robustes i mans fortes, ha estat bandejada per l'era de la pel·lícula, que amb tisores i cintes adherents permet feina ràpida i satisfactòria. A mi em va tocar, en un aspecte de les meves activitats, el dolor de l'aparició dels fulls de lletres adhesives, cada vegada amb més varietat de cossos i de caràcters i uns resultats que fan possible, pràcticament a qualsevol, una perfecció que els meus col·legues i jo només aconseguíem quan estàvem molt inspirats, molt de bones.

A cada un d'aquests oficis la defunció dels quals certifico, ha seguit una etapa de resistència. Ens dèiem que els nous procediments no superarien mai les excel·lències dels anteriors, però es va veure aviat que érem la part dolguda d'uns funerals. Crec que això es pot aplicar a tots els rams i que el progrés elimina braços, no sabem ben bé què n'hem de fer.

Ens aferrem patèticament a suggestives estampes del passat i en alguns casos les volem mantenir caigui qui caigui. És el que passa amb el prestigiós art militar. Els països del món conserven el gust i la despesa de les desfilades marcial, dels uniformes vistosos, de les bandes de música que toquen tot marcant el pas i del complicat aparell de condecoracions, jerarquies i codis d'honor considerats intocables i permanents. Però se'ns filtra la informació que l'eficàcia guerrera la preparen uns homes d'aspecte diferent, que no s'assemblen gens als personatges de les belles litografies bèl·liques de finals i principis de segle: són uns savis de bata blanca, generalment amb ulleres i propensos a la calbesa, abstrerts en càlculs matemàtics i en treballs de laboratori. És probable que la majoria d'ells no hagi tocat mai cap arma, però cal anar-hi amb compte. Amenacen els llocs de treball d'uns professionals emotius. Es té la impressió que la pròxima guerra, si és que la guanya algú, la guanyarà el país que en els seus pressupostos hagi dedicat partides més importants a la investigació que no pas a la defensa.

Parlant d'aquest tema, un interlocutor em deia fa poc que els exèrcits sempre seran necessaris per a ocupar les zones abandonades per l'enemic. Però tal com es presenten les coses, cal preguntar-se: "Exèrcits de què? De soldats sobrevivents que no tindran amb qui barallar-se? D'enterradors? De paletes? D'equips de descontaminació que avançaran a poc a poc i resant per la seva ànima?" És difícil de trobar respostes adequades, perquè l'evolució no cessa. Sembla que l'exèrcit de paletes no caldrà, degut a la gran troballa de la bomba neta, que només matarà gent i deixarà intactes l'urbanisme i l'arquitectura. Amb una empenyeta més, un petit esforç de no res, es trobarà la manera d'afegir un ingredient que acabarà de netejar la bomba i assegurarà una irreprotxable evaporació dels difunts. Tot quedarà net i polit, camp i ciutats, a punt perquè se'n faci càrrec l'administració civil. Tota la resta sobrarà.

**Ens aferrem
patèticament
a suggestives
estampes
del passat**